

DR. H. TÓTH ISTVÁN kandidátus (CSc) egyetemi docens
a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja
Károly Egyetem Filozófiai Fakultása, *Prága*
Coventry House Nyelviskola – NovoSchool, *Budapest*
✉ 6000 *Kecskemét*, Hunyadi János utca 19., Magyarország
☎ + 36-30-243-40-44 📧 david228@freemail.hu; moszkva228@gmail.com

A KÖZMONDÁSOK, A SZÓLÁSOK ÉS A SZÓLÁSHASONLATOK A BESZÉDMŰVELÉS TANÍTÁSÁBAN

1. diakép

DR. H. TÓTH ISTVÁN CSc
ny. egyetemi docens
Prága – Budapest – Kecskemét

A KÖZMONDÁSOK, A SZÓLÁSOK ÉS A SZÓLÁSHASONLATOK A BESZÉDMŰVELÉS TANÍTÁSÁBAN

2. diakép

Mi a pedagógiai alapállásom?

A kontemplatív jellegű, additív szemléletű, funkcionális nyelv- és irodalompedagógiai stratégia.

Alapértékei:

- **kontempláció** → szemlélődés, megfigyelés, elemzés;
- **additívitas** → hozzáadás, kiegészítés, feladatépítés;
- **funkcionalitás** → haszonelvűség, hasznosság

3. diakép

**A beszédművelés
a nyelv- és irodalompedagógiában**

A beszédművelés (elhangzó és írott alakban egyaránt)

- a kifejezés képességének fejlesztése;
- az érzelem- és tudatvilágnak a gazdagítása,
- a szókészlet bővítése és árnyalása;
- a beszédhibák tapintatos, türelmes javítása (szoros együttműködésben a logopédussal és a családdal);
- az önigényesség alakítása, erősítése a helyesírás szintjének emelésében;
- a problématudat alapozása a szóbeli és írásbeli kommunikáció sikerességéért.

4. diakép

A pedagógiai gyakorlat figyelmeztet

Az eddig normatívnak mondott nyelvéllapothoz, helyesíráshoz képest az újabb generációk

- szóincse szegényesebb,
- szóhasználatuk egyre pontatlanabb, helytelenebb,
- a stílusuk árnyalatlan, pongyola,
- feltűnő a közkeletű szavak jelentésének a hiányos ismerete,
- a szóhasználatuk egyhangú, durva stílusú,
- a kifejezéseik agresszívak, trágarak fiúk és lányok körében egyaránt;
- jellemző az ékezetek torzítása, elhagyása;
- gyakran nem érzékelik az írásjelek általánosan elfogadott szerepét;
- az írásjelfajtaikat inkább az emotikonok készítésére alkalmazzák (ilyen megoldások már érettségi dolgozatokban is fel-feltűnnek);
- mind gyakoribbak a betű- és számkombinációik, a rövidítések utáni írásjelek elmaradásai;
- általánossá váltak az egybe- és különírási hibáik;
- rövidítéseik nem egységesek, egyénieskedők, már rendszeresen meg is jelennek az írásbeli munkáikban, nem egyszer érettségi dolgozatokban is.

5. diakép

A szükséges alapfogalmak:

proverbiumok

- közmondások
- szólások
- szóláshasonlatok

6. diakép

Mik a proverbiumok?

- A szóláshagyomány kis terjedelmű,
- egy mondatnyi alkotásai,
- olyan magyar kifejezést nem találunk, amely helyesen és félreérthetetlenül lenne használható e műfaj jelölésére,
- a nemzetközi kutatás is ezt javasolja (Szemerkenyi, 1988).

7. diakép

Mi a közmondás?

Forrás: Balácsi József Attila – Kiss Gábor 2020. <i>Népies szólások, közmondások és életbölcsesek enciklopédiája.</i> Tinta Könyvkiadó.	
Rövid, tömör, mondatnyi terjedelmű, egy nagyobb közösség körében általánosan ismert, erkölcsi kérdéseket taglaló, szájhagyomány útján terjedő, könnyen megjegyezhető kifejezések a közmondások . Gyakran tartalmaznak rímet, alliterációt, asszonáncot, szóképet.	Lassan járj, tovább érsz. Ki korán kel, aranyat lel. Ha rövid a kardod, toldd meg egy lépéssel! Krajcárból lesz a forint. Odavagyunk falustul! Azt suttogja a fáma. Ha akarom fehér, ha akarom, fekete. Kétszer ad, aki gyorsan ad. Isten neki fakörösz, ha eltörik, másik lösz! Cserebogár nem jó csőze a cserjének.

8. diakép

Mi a szólás?

Forrás: Bárdosi Vilmos – Kiss Gábor 2005. <i>Szólások.</i> Tinta Könyvkiadó.	
A szólások közkeletű, a kifejezést, a mondat szemléletesebbé, hangulatosabbá tevő állandósult szókapcsolatok. A szólások jelentése elemeknek külön-külön jelentéséből már nem érthető meg. Általában önmagában nem teljes mondat.	Kívágja a rezet. Ráncba szed. Felkapja a vizet. Falra hányt borsó. Azt a hétszázát! Kiugrasztja a nyulat a bokorból. Kihúz a pácból. Hadilábon áll valakivel. Hálót sző valakinek. Úgy ellátom a bajod, hogy attól koldulsz! Gombóc van a torkában.

9. diakép

Mi a szóláshasonlat?

Forrás: Balácsi József Attila – Kiss Gábor 2020. <i>Népies szólások, közmondások és életbölcsesek enciklopédiája.</i> Tinta Könyvkiadó.	
Olyan kéttagú szerkezetek a szóláshasonlatok , amelyek egy főmondatból és többnyire a <i>mint</i> kötőszóval bevezetett hiányos szerkezetű hasonlító mellékmondatból állnak. Metaforikus értékű, nyelvi hagyományokkal rendelkező mondatok.	Szegény, mint a templom egere. Annyit ért hozzá, mint tyúk az ábécéhez. Ártatlan, mint a ma született bárány. Kiment belőle a jóság, mint a bolti acélból. Úgy megijedtem, hogy egy krajcár sem maradt a zsebemben. Úgy ellátja a baját, attól koldul.

10. diakép

Olvasás – értelmezés – helyesejtés – helyesírás

- a) Nehéz fába vágta a fejszét.
 - b) Elég tág a világ, || elférünk benne.
 - c) Ki mint veti ágát, || úgy alussza álmát.
 - d) Úgy fogadd, || amint köszönnnek!
 - e) Könnyű azt az egeret megfogni, || melynek csak egy lyuka van.
- a) Nehéz fába vágta a fejszét. (= Nagy fába vágta a fejszét. Nehéz, az erejét is meghaladó munkába, vállalkozásba fogott.)
- b) Elég tág a világ, elférünk benne. (= Mindenkinek van, adott a lehetősége az érvényesülésre, az előbbre jutásra. A vetélytársak, illetőleg az ellenfelek is jól megférnek egymás mellett. Lényegében nyugtatás kifejezésére való, szolgáló helyzetmondatt.)
- c) Ki mint veti ágát, úgy alussza álmát. (= Olyan a sorsunk, amilyenné magunk alakítjuk.)
- d) Úgy fogadd, amint köszönnnek! (= Ahogyan viselkednek valakik az emberrel, neki is aszerint szükséges cselekednie.)
- e) Könnyű azt az egeret megfogni, melynek csak egy lyuka van. (= Szerencsétlen sorsú, nehéz helyzetben levő, kiszolgáltatott emberre megfogalmazott szólásszerű megállapítás.)

11. diakép

Olvasás – értelmezés – helyesejtés – helyesírás

- a) Aki másnak vermet ás, || maga esik bele.
 - b) A jó pap is holtig tanul.
 - c) Két malomkő közt őrlődik.
 - d) Kicsi a bors, || de erős.
 - e) Bízik benne, || mint a kutyában a nyúl.
- a) Aki másnak vermet ás, maga esik bele. (= Aki másnak akar bajt szerezni, ezzel gyakran épp magát keveri vagy juttatja bajba.)
- b) A jó pap is holtig tanul. (= Mindig tapasztal, tanul valami újat az ember. Senki sem olyan bölcs, hogy ne kellene még többet tanulnia, tudnia. Sokáig tanul valaki, mégis ostobán vagy tudatlanul vagy tanulatlanul hal meg. Sosem mondhatjuk, hogy már nincs szükségünk több tanulásra, mindig tanulhatunk valami újat.)
- c) Két malomkő közt őrlődik. (= Kínos helyzetben van, mert két, egymással összeegyeztethetetlen kötelességnek kell eleget tennie.)
- d) Kicsi a bors, de erős. (= Kis termetű vagy jelentéktelennek tűnő, látszó ember is lehet erős, illetőleg tehetséges. Apró, jelentéktelen dolog, ügy is okozhat nagy nehézséget, kellemetlen helyzetet.)
- e) Bízik benne, mint a kutyában a nyúl. (= Egyáltalán nem bízik benne. Ez gúnyos, táji változat.)

12. diakép

Hogyan csoportosíthatjuk közmondásainkat, szólásainkat és szóláshasonlatainkat?

- a) Ember és közösség
- b) Életbölcesség
- c) Szellemi és testi tulajdonságok
- d) Beszéd
- e) Munka és gazdasági élet
- f) Erény és bűn
- g) Érzelemlátás
- h) Történelem

13. diakép

Feladatváltozatok

Ismerkedj közmondásokkal, szólásokkal, szóláshasonlatokkal!

- a) Pótold a hiányzó betűket ezekből a közmondás-, szólás-, szóláshasonlat-darabokból!
- b) Párosítsd az összetartozó szószerkezeteket!
- c) Írd le emlékezetből vagy tollbamondás után a feladatban szereplő közmondásokat, szólásokat, szóláshasonlatokat!

1. Az o___an madár ritka,	a) e___szer vágj!
2. Ami___en a mo___dó,	b) o___an a törülkőz___.
3. Megsza___atott erőt	c) a követ is kivá___a.
4. Legtová___	d) kö___ű elnyomni.
5. Sok cse___	e) az igazsá___al érhetsz!
6. Ké___szer mérj,	f) me___nek kedves a kalitka.

1.	2.	3.	4.	5.	6.

14. diakép

Feladatváltozatok

Szemléldj, értelmezz és vitatkozz!

- a) Végezd el a mássalhangzók pótlását ezekben a közmondásokban!
- b) Mi a jelentése az alább kiegészített közmondáspéldáknak?
- c) Válassz egy-egy közmondást, és írd velük kapcsolatban 8-10 mondatnyi történetet! A választott közmondással összefüggő írás elbeszélő fogalmazás legyen. A választott közmondás jelentésének a bemutatása álljon a középpontban. Összefüggő, az adott témához kapcsolódó, értelmes állításokat közlő szöveget kell írni. A szöveg kerek, egész, lezárt, formailag és tartalmában is tagolt, logikusan szerkesztett, a terjedelmét illetően legalább 8-10 mondatnyi legyen; stílusa, szóhasználata feleljen meg a témának, a köznyelvi normának, és nyelvhelyességi szempontból is a kifogástalanság jellemezze.

1. La___an járj, tová___ érsz!
2. Ifjúságunkban erőn___el, vénségünkben eszün___el.
3. Sok cse___ a követ is kivá___a.
4. Me___él mélye___ a seb, a___ál tová___ marad meg a helye.
5. Ére___ gyümölcs hamar a___ hu___.

15. diakép

Feladatváltozatok

Figyelj a *j* és az *ly* helyesírására!

- a) Egészítsd ki a *j* hang odaillő jelével e közmondásokat, szólásokat és szóláshasonlatokat!
- b) Értelmezd az egyes közmondásokat, szólásokat, szóláshasonlatokat úgy, hogy változatos fajtájúak legyenek a mondataid!
- c) Szerkessz olyan hosszabb terjedelmű közmondás-, szólás- vagy szóláshasonlat-magyarázatot, amelyikbe párbeszédet is szősz!

1. Egyszerű, mint a Kolumbusz to___ása.
2. Egy év hí___án egy hete.
3. Hogy a kecske is ___óllak___ék, és a káposzta is megmarad___on.
4. Farkast emlegetnek, mind___árt megjelenik.
5. Sok víz lefo___t azóta a Dunán.
6. A hó___agot sem fű___ák fel egy lélegzettel.
7. Eltűnt, mint a tava___i hó.
8. Fogadatlan prókátornak a___tó mögött a he___e.
9. Ne szól___ szám, nem fá___ fe___em.
10. A kisu___át sem mozdítja meg.

16. diakép

Feladatváltozatok

Hol rejtőznek nyelvünk ékkövei?

- a) Keresd meg az összetartozó közleménydarabokat!
- b) Rendezd őket együvé, és keresd meg a magyarázatukat tartalmazó mondatokat!
- c) Figyelj a számokra, a nagy- és kisbetűkre! Jegyezd le a vonatkozó betűjeleket a táblázatba a megfelelő számjegyhez!

- 1. *Más hangot* _____
- 2. Szorít _____
- 3. Ami sok, _____
- 4. Két végén _____
- 5. Veri az ördög _____

- A) az sok!
- B) a feleségét.
- C) az idő.
- D) égeti a gyertyát.
- E) *út meg.*
- a) *Az eddigőtől eltérően kezd beszélni.*
- b) Kevés az idő, sietni kell.
- c) Önpusztítóan, önkizsákmányolóan él.
- d) Egyszerre süt a nap, és esik az eső.
- e) Ez már tűrhetetlen, sőt felháborító!

1.	2.	3.	4.	5.
E)				
a)				

17. diakép

Feladatváltozatok

Kiegészítés és illusztrálás

- a) Pótold a szükséges *j* vagy *ly* betűket ezekben a közmondásokban, szólásokban, szóláshasonlatokban!
- b) Készíts illusztrációt az egyik példa nem nyelvi bemutatására!

- 1. A bag____ot nagyobbra becsüli a só____omnál.
- 2. A bolond maga árul____a el magát.
- 3. A bor____út kötélén tart____ák.
- 4. A hó____agot sem fű____ák fel egy lélegzettel.
- 5. A ká____hát ölelgeti.

18. diakép

Feladatváltozatok

Szóláskeveredés – rendrakás – illusztrálás

- a) Tégy rendet az alábbi szóláskeveredésben!
- b) Írd le tollbamondás után a rendbe tett példatárat!
- c) Készíts 3-5 mondatnyi jelentésmagyarázatot az egyik példa bemutatására!

1. nem enged a 21-ből;	1.
2. lándzsát tör felette;	2.
3. összerúgják a bajuszt;	3.
4. hosszú feneket kerít a beszédnek;	4.
5. beérik a feje lágya;	5.
6. lesütötte a fejét;	6.
7. rövid dióhéjban;	7.
8. hegyet-havat összehord;	8.
9. veszedelem a késében;	9.
10. győzelem a megelőzésben	10.

19. diakép

Feladatváltozatok

Nyelvünk ékköveinek az itt következő példái elkalandoztak

- a) Jegyezd le helyesen az alábbi közmondásokat, szólásokat, szóláshasonlatokat!
- b) Válassz egyet a helyesen leírtak közül! Magyarázd meg a jelentését!
- c) Készíts illusztrációt a példád nem nyelvi bemutatására!

1. Ki korán kel, olyan fogadjisten.	1.
2. Jobb kerülni, amilyen a mosdó.	2.
3. Amint szaladsz, aranyat lel.	3.
4. Ott ne keress, kinek nem baj.	4.
5. Olyan a törülköző, mint merülni.	5.
6. A konyha is rendes, ahol nincs.	6.
7. Ha az asszony csendes, az olyan madár ritka.	7.
8. Kinek kedves a kalitka, üres tarisznyában kotorász.	7.
9. Úgy haladsz – halász, vadász, madarász.	8.
10. Amilyen az adjonisten, annak nem jaj.	9.
	10.

20. diakép

Feladatváltozatok

Ismered-e ezeket az újkeletű szokásmondásokat?

- a) Javítsd ki a hibás szóalakokat!
- b) Keresd meg az egybetartozó mondatdarabokat, írd le ezeket összefüggően!
- c) Magyarázd meg ezeknek a mondatoknak a jelentését!
- d) Fogalmazz meg olyan mondatokat az itteni példák helyett, melyekben kevesebb az indulat!
- e) Írd le tollbamondást követően ezeket az újkeletű szokásmondásokat!

- 1. Addig játsszod az eszed, a) rá mászok etyszer az etetődre.
- 2. Haláli pipa vatyok, b) mert úty maradssz!
- 3. Ne játsszod meg magad, c) amíg etyszer ráfázol a sompojgásra.

1.	2.	3.

21. diakép

Feladatváltozatok

Párba állítás és jelentésmagyarázat

- a) Keresd meg a testrészeket nevesítő szólások jelentését!
b) Válassz egy testrészt nevesítő szóláspéldát, és készíts róla 3-5 mondatnyi magyarázatot!

<ol style="list-style-type: none">1. Ha mindjárt az agya hajtja is.2. Vigyázz, mert leesik az állad!3. Egy szál béle van.4. Epébe mártott tollal ír.5. Benőtt már a feje lágya.6. Fejébe sült a párta.7. Vásik rá a foga.8. A füle botját sem mozdítja.9. Lyukas a gyomra.10. A haja szála sem görbül meg.	<ol style="list-style-type: none">a) Ember, ne ásíts akkorát!b) Nagyevő.c) Nagyon vágyik rá.d) Rá sem hederít.e) Nem esik bántódása.f) Mindenáron.g) Gúnyosan, rosszindulattal telve ír.h) Felnőtt, megvan a magához való esze.i) Vénlány maradt.j) Sovány, kísétkű.
---	---

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.

22. diakép

Feladatváltozatok

Egy tanító jellegű állatmese és a tanulsága

- a) Olvasd el ezt a fabulát!
- b) Tanulmányozd az állatmesét követő közmondásokat! Keress kapcsolatot a történet és a közmondáspéldák között!
- c) Melyik közmondás fejezi ki legtalálébban a történet lényegét? Indokold meg a válaszodat!

A lóról és az oroszlánról

Egyszer az oroszlán, mikor már agg volt, és nem volt ereje, meg akarta enni a lovat. Furfanggal kezdett cselekedni – mit erejével nem bírta, azt tudományával kísérte meg –, és azt mondta a lónak, hogy ő orvosdoktor. De a ló felismerte a csalárdságát, és hasonlóképpen hártotta el. Azt mondta az oroszlánnak: – A minap, mikor tövises helyen jártam, a lábamba hátul egy tövis fúródott. Kérlek, vedd ki belőle! Az oroszlán engedelmeskedett a ló beszédének, és amikor a ló hátsó lábához ért, a ló, ahogy csak erejéből bírta, úgy rúgott bele az oroszlánba. Az oroszlán el is futott.

- a) Gyakorlat teszi a mestert.
- b) Szegény ember vízzel főz.
- c) Addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér!
- d) Kicsi a bors, de erős.
- e) Sok lúd disznót győz.

Vedd úgy, hogy te állítod színpadra *A lóról és az oroszlánról* című mesét!

- a) Hol és miért változtatsz az eredeti szövegen? Indokold meg az elképzeléseidet!
- b) Az első próbán ki kell fejtened egy-egy szereplőről a véleményedet az előadásban közreműködő színészeknek. Ismertesd terveidet!
- c) Foglald össze rendezői meglátásaidat az egyes színpadképekről, hogy a díszlettervező bátran alkothasson különböző megoldásokat!
- d) Melyek azok az elképzeléseid, tanácsaid, amelyekkel segíted a jelmeztervező munkáját?
- e) Fejtsd ki az előadásban részt vevő színészeknek, díszlet- és jelmeztervezőknek, valamint hangmérnököknek a lovas és oroszlános mese színpadi változatával kapcsolatos zenei és világítás-technikai szándékaidat, ötleteidet!
- f) Készülj fel arra, hogy rendezőként riportereknek tájékoztatót kell tartanod a nyilvános főpróbát követően! Hogyan magyarázod meg rendezői elgondolásaidat? Érvelj a magad igaza mellett, indokold meg eljárásaid helyességét!

22. diakép

Kedves Érdeklődő Pedagógustársaim!

Tisztelettel kínalom megtekintésre, felhasználásra az alábbi ajánlott szakirodalom-gyűjteményt.

Köszönöm az érdeklődésüket, a figyelmüket! Derűs mindennapokat és újabb szakmai sikereket kívánok Önöknek!

Dr. H. Tóth István CSc
ny. egyetemi docens
az MTA köztestületi tagja

Ajánlott szakirodalom

1. *A magyar helyesírás szabályai. 12. kiadás (AkeH¹²).* 2015. Akadémiai Kiadó, Budapest.
2. Andrásfalvy Bertalan 1982. *Néprajzi alapismeretek.* Múzsák Közművelődési Kiadó, Budapest.
3. Bakonyiné Kovács Bea 2004. *Miért nem eredményes a központozás-tanításunk?* Magyartanítás, 4: 21–25., Budapest.
4. Balázs Géza é. n. *A pesti nyelv* (Városnyelvi kalauz). Inter Kultúra-, Nyelv- és Médiakutató Központ Nonprofit Kft., Budapest.
5. Balázs Géza – Minya Károly (szerk.) 2018. *Diáknyelv – diákszótár.* Egy anyanyelvi pályázat legjobb munkái (Válogatás a 2018. évi anyanyelvi pályázat legjobb munkáiból). Anyanyelvápolók Szövetsége – Inter, Budapest.
6. Balázi József Attila – Kiss Gábor 2020. *Népies szólások, közmondások és életbölcsesek enciklopédiája.* Tinta Könyvkiadó, Budapest.
7. Bárdosi Vilmos (főszerk.) 2003. *Magyar szólástár* (Szólások, helyzetmondatok, közmondások értelmező és fogalomköri szótára). Tinta Könyvkiadó, Budapest.
8. Bárdosi Vilmos – Kiss Gábor 2016. *Szólások* (5000 magyar állandósult szókapcsolat betűrendes értelmező dióhéjszótára). Tinta Könyvkiadó, Budapest.
9. Bárdosi Vilmos – Kiss Gábor 2021. *Közmondások* (3000 magyar közmondás és szójárás betűrendes értelmező dióhéjszótára). Tinta Könyvkiadó, Budapest.
10. B. Fejes Katalin 1981. *Egy korosztály írásbeli nyelvhasználatának alakulása.* Tankönyvkiadó, Budapest.
11. Híves Márta 1990. *Nem árulok zsákbaromcskát* (Szólások és eredetük). Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest.
12. H. Tóth István 1993. *A stílus az általános iskola 8. osztálya számára.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
13. H. Tóth István 1995. *A kifejtéstanítás.* In: Kernya Róza (szerk.): *Az anyanyelvi nevelés módszerei* (Általános iskola 1–4. osztály). Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola–Móra Ferenc Könyvkiadó Rt.
14. H. Tóth István 1996. *Érted? Értem!* (Irodalmi munkafüzet az olvasmánymegértés fejlesztésére.) Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged
15. H. Tóth István 1997. „*Az olvasás: felfedezés*” *Egy korosztály irodalomértésének alakulása* (Kandidátusi értekezés). Magyar Tudományos Akadémia, Budapest.
16. H. Tóth István 1997. *Magyar nyelv az általános iskola 8. osztálya számára* (Nyelvi, irodalmi és kommunikációs nevelés). Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
17. H. Tóth István 1998. *Hetedhét határban* (Irodalmi feladatgyűjtemény 10–11 éveseknek). Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged.
18. H. Tóth István 1998. *Régmúlt kövei között* (Irodalmi feladatgyűjtemény 12–13 éves olvasóknak). Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged.
19. H. Tóth István 1999. *Legendák nyomában* (Irodalmi feladatgyűjtemény 11–12 éves olvasóknak). Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged.
20. H. Tóth István 1999. *Jelek az úton* (Irodalmi feladatgyűjtemény 13–14 éves olvasóknak). Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged.
21. H. Tóth István 2008. *Néhány szempont a helyesírás és a nyelvtan tanításához.* Módszertani Közlemények, Szeged.
22. H. Tóth István 2013. *Helyesírási gyakorlatok 5.* Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsa, Beregszász.
23. H. Tóth István 2014. *Helyesírási gyakorlatok 6.* Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsa, Beregszász.
24. H. Tóth István 2015. *Helyesírási gyakorlatok 7.* Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsa, Beregszász.
25. H. Tóth István 2015. *Építkezés a sikerből és a kudarcból* (Additív szemléletű funkcionális anyanyelvhasználat a kontempláció jegyében – előadás). VIII. Miskolci Tanítói Konferencia, Miskolci Egyetem Tanárképző Intézete, Miskolc.
26. H. Tóth István 2015. *A kontemplatív alapú, additív szemléletű, funkcionális anyanyelvhasználat fejlesztő stratégiáról* – előadás. Nyelvi és kulturális sokszínűség Keletközép-Európában: Érték és kihívások. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász.
27. H. Tóth István 2015. „*Nem fecské módra...*” (Kalauz az olvasmánymegértés fejlesztése nemcsak tanítók és magyartanárok számára). Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsa, Beregszász.

28. H. Tóth István 2015. *Szóra készítő* (Háttérismeretek, fejlesztési lehetőségek óvodáskorúak beszéd- és kiejtésgejzicsájához). Flaccus Kiadó, Budapest.
29. H. Tóth István 2016. *Helyesírási gyakorlatok 8.* Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsa, Beregszász.
30. H. Tóth István 2017. *Helyesírási gyakorlatok 9.* Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsa, Beregszász.
31. H. Tóth István 2017. *Helyesírási munkafüzet az 5. évfolyam részére. Gyakorlatok és tollbamondások.* Tinta Könyvkiadó, Budapest.
32. H. Tóth István 2018. *Helyesírási munkafüzet a 6. évfolyam részére. Gyakorlatok és tollbamondások.* Tinta Könyvkiadó, Budapest.
33. H. Tóth István 2018. *Helyesírási munkafüzet a 7. évfolyam részére. Gyakorlatok és tollbamondások.* Tinta Könyvkiadó, Budapest.
34. H. Tóth István 2018. *Helyesírási munkafüzet a 8. évfolyam részére. Gyakorlatok és tollbamondások.* Tinta Könyvkiadó, Budapest.
35. H. Tóth István 2018. *A minőségi helyesírásért* (Feladatgyűjtemények és tollbamondások az 5–9. évfolyamok számára). Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsa, Beregszász. CD-melléklettel.
36. H. Tóth István 2019. *Szövegalkotási és szövegértési munkafüzet* (Feladatok a 4–5. évfolyamos tanulók számára húsz rövid mese és monda feldolgozásához). Tinta Könyvkiadó, Budapest.
37. H. Tóth István 2019. *Helyesírási alapelveink és proverbiumaink együttműködése.* In: Bozsik Gabriella – Ludányi Zsófia 2019. Szabályzat, oktatás, gyakorlat: helyesírásról sokszíniően (A 2015-ös és a 2017-es Nagy J. Béla helyesírási verseny előadásai, feladatai és egyéb tanulmányok). Líceum Kiadó, Eger.
38. H. Tóth István 2019. *Értékkeresés az óvodai magyar nyelvi nevelésért a hagyományápolás tükrében* (Szemlélődés – hozzáadás – hasznosság). Sprint Kft. Kiadó, Budapest.
39. H. Tóth István 2021. *Szövegalkotás és szövegértés a szavak játékaival* (Munkafüzet a 2–3. évfolyamosok számára). Tinta Könyvkiadó, Budapest.
40. H. Tóth István 2021. *Barangolás a stílus és a stílusztika világában* (Tanári feladatgyűjtemény és kézikönyv a stílusztika évfolyamfüggetlen tanításához). Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsa, Beregszász. CD-melléklettel.
41. Kernya Róza 1988. *A szöveg néhány sajátossága kisiskolások fogalmazásaiban.* Tankönyvkiadó, Budapest
42. Kernya Róza (szerk.) 1995. *Az anyanyelvi nevelés módszerei* (Általános iskola 1–4. osztály). Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola – Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Rt.
43. Kiss Gábor (főszerk.) 1998. *Magyar szókéincstár* (Rokon értelmű szavak, szólások és ellentétek szótára). Tinta Könyvkiadó, Budapest.
44. Maruszkai Judit 2012. *Szó, ami szó* (Magyar–angol tematikus szólástár. Hungarian Idioms by Topic). Akadémiai Kiadó, Budapest.
45. O. Nagy Gábor 1957. *Mi fán terem? Magyar szólásmondások eredete.* Gondolat Kiadó, Budapest
46. O. Nagy Gábor 1976. *Magyar szólások és közmondások.* Gondolat Kiadó, Budapest
47. Ortutay Gyula (szerk.) 1989. *A magyar folklór.* Tankönyvkiadó, Budapest.
48. Rákos Ferenc 1955. *Nemzedékről nemzedékre* (Ezer orosz-magyar közmondás és szólásmondás). Művelt Nép Kiadó, Budapest.
49. Szemerkenyi Ágnes 1987. *Közmondás, közmondásszerű szólás.* In: Ortutay Gyula (főszerk.): Magyar Néprajzi Lexikon, K–Né., Akadémiai Kiadó, Budapest.
50. Szemerkenyi Ágnes 1988. *Közmondás és szólás (proverbium).* In: Vargyas Lajos (főszerk.): Magyar népköltészet. Akadémiai Kiadó, Budapest.
51. Takács Etel 1978. *Tájékoztató a magyar nyelv és irodalom új tantervéről* (Általános iskola 5–8. osztály). Országos Pedagógiai Intézet, Budapest.

* * * * *